Fg

AFG

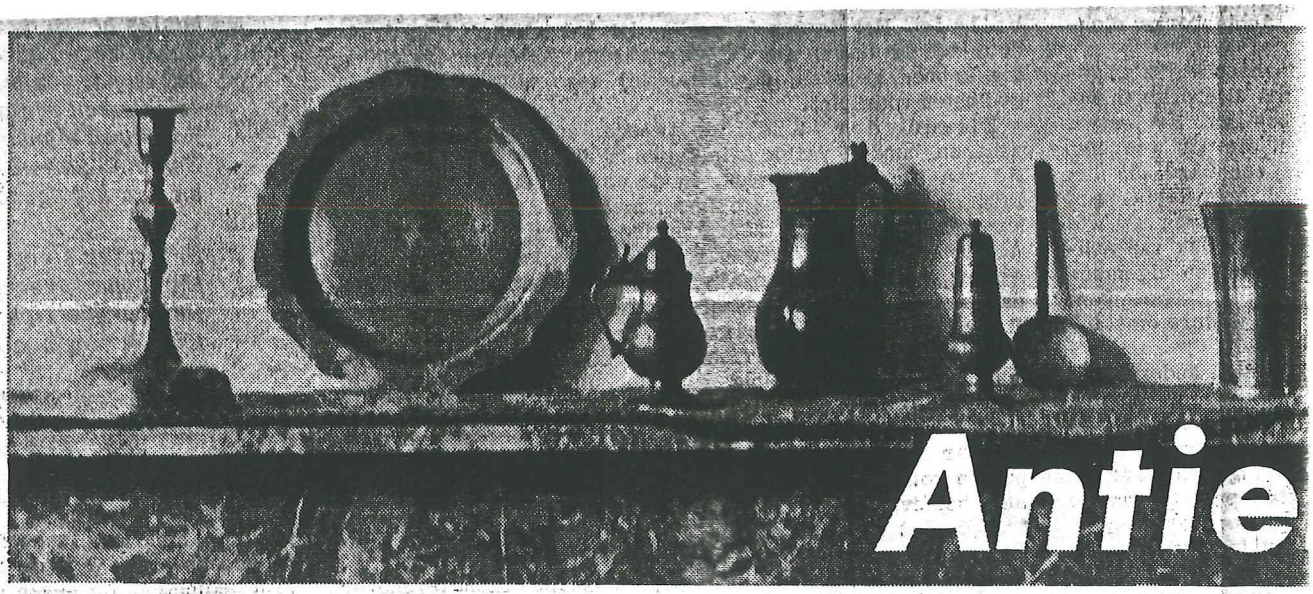

Antie

van gebruiksgoed tot sier

ALS er één categorie van voorwerpen bestaat, die hun dagelijks gebruik hebben uitgediend, dan is het wel die van tin. Het metaal is te week; het blutst, krast en slijt te gauw; het is te lastig in het dagelijks onderhoud, het is bovendien een te goede warmtegeleider, zodat men, wanneer er warme spijs of drank in wordt opgediend, direct zijn vingers brandt. Al deze inconveniënten waren voor onze voorouders geen bezwaar en eeuwen lang heeft tin behoord tot het meest alledaagse gebruiksgoed. De reden hiervoor staat nogal in de ontkennende zin: het metaal was niet bijzonder kostbaar en niet schadelijk voor de gezondheid. En zo maakte men dan van tin eet- en drinkgerei, zoals lepels, papkommen, borden, bekers en kannen; later ook wel serviezen en koffiekannen. Voorts kandelaars, inkt- en tabakspotten, strooibussen, dienblaadjes en nog veel meer. Met dit alles werd helemaal niet voorzichtig omgesprongen en als het te veel versleten was werd het meegegeven aan de tinnegieter, die het omsmolt en opnieuw goot.

door
Petra Clarijs

TIN wordt - in het algemeen - gegoten. Maar het metaal is veel te week om in onvermengde toestand te worden verwerkt. Men maakt een legering door toevoeging van een kleine dosis lood. Dit werd wel eens een grote dosis, omdat lood goedkoper is dan tin. Dit bedrog werd tegengegaan door de voorwerpen te voorzien van een gehaltemerk: een roos. Ook het stadswapen en de initialen van de maker werden wel aangebracht, maar regel was dat niet. Een jaartal wordt bij hoge uitzondering aangetroffen. Behalve de roos zien we ook wel eens een engeltje. Dan is het 'Engels' tin, wat niet wil zeggen: in Engeland gemaakt, maar op Engelse wijze gelegeerd; met wat koper of antimoon; een prima kwaliteit tin.

Ook een 'X' komt voor; dit is het cijfer 10, dat er op duidt, dat op 10 delen tin 1 deel lood is toegevoegd. Niet zelden zijn de merken door afslijten onleesbaar geworden. En bij het hergieten zullen ze stellig niet altijd weer zijn aangebracht. Zodat het vaak lastig is de ouderdom van een stuk te bepalen. Temeer, omdat er, wat de modellen betreft, zo'n taaie traditie heeft bestaan.

De kostbare bronzen gietvormen bleven nl. in de zaak van de tinnegieter bewaard en gingen over van vader op zoon; van eigenaar op eigenaar. Wat natuurlijk niet betekent, dat de stijl van het tin door alle tijden heen dezelfde is gebleven.

DE veranderingen, die zich in de loop der eeuwen hebben voltrokken kunt u het beste zien in de musea, want daar zijn de meeste heel oude stukken terechtgekomen, zoals middeleeuwse en 16-eeuwse en die uit onze gouden eeuw. Zulk vroeg tin zult u nu niet meer gemakkelijk kunnen kopen en zelfs 18-eeuws tin wordt al vrij zeldzaam. Uit de vorige eeuw is er meer in omloop. In die tijd is tin alleen nog in gebruik bij boeren en bij wat men toen noemde 'kleine luyden'. Porcelein, glas en aardewerk worden dan in steeds grotere en goedkopere hoeveelheden gemaakt en tenslotte zien wij ongeveer alle tin promoveren van gebruiks- tot siergoed, dat kostbaarder wordt naarmate de vraag het aanbod gaat overtreffen.

De belangstelling voor antiek tin is steeds groeiende, zodat het moeilijker wordt eraan te voldoen. Er worden thans dan ook veel nieuwe tinnen voorwerpen gebracht, die soms de oude vormen vertonen of die soms enigermate benaderen. Deze stukken hebben wel eens een donkere kleur met een blauwe glans; in dat geval bevatten ze veel lood, hetgeen natuurlijk ook te merken is als men ze in de hand neemt; echt antiek tin is niet zo zwaar. De prijs van deze stukken ligt natuurlijk belangrijk lager dan die van de antieke. Maar de echte antiekliefhebber zal hierdoor toch niet tot kopen worden verlokt.

ANTIEK tin is door de meestal eenvoudige vormen, de milde glans, de ingetogen kleur in elk interieur passend. In kleur en glans is nog wel eens verschil; met

K TIN - VAN GEBRUIKSGOED TOT SIERVOORWERP.

Antiek tin

gebruiksgoed tot siervoorwerp

tegorie van voorwerpen bestaat, die hun dagelijks en uitgediend, dan is het wel die van tin. Het meeek; het blutst, krast en slijt te gauw; het is te lijks onderhoud, het is bovendien een te goede zodat men, wanneer er warme spijs of drank in direct zijn vingers brandt. Al deze inconveniënten oorouders geen bezwaar en eeuwen lang heeft tin eest alledaagse gebruiksgoed. De reden hiervoor kennende zin: het metaal was niet bijzonder kostdelijk voor de gezondheid. En zo maakte men dan nkgerei, zoals lepels, papkommen, borden, bekers ook wel serviezen en koffiekannen. Voorts kandeakspotten, strooibussen, dienblaadjes en nog veel s werd helemaal niet voorzichtig omgesprongen ersleten was werd het meegegeven aan de tinnemolt en opnieuw goot.

door

Petra Clarijs

et algemeen - het metaal is om in onverworden verin legering door kleine dosis ens een grote edkoper is dan d tegengegaan e voorzien van roos. Ook het itialen van de aangebracht, niet. Een jaarzondering aane roos zien we geltje. Dan is niet wil zegemaakt, maar elegeerd; met on; een prima

oor; dit is het duidt, dat op lood is toegevoegd. Niet zelden zijn de merken door afslijten onleesbaar geworden. En bij het hergieten zullen ze stellig niet altijd weer zijn aangebracht. Zodat het vaak lastig is de ouderdom van een stuk te bepalen. Temeer, omdat er, wat de modellen betreft, zo'n taaie traditie heeft bestaan.

De kostbare bronzen gietvormen bleven nl. in de zaak van de tinnegieter bewaard en gingen over van vader op zoon; van eigenaar op eigenaar. Wat natuurlijk niet betekent, dat de stijl van het tin door alle tijden heen dezelfde is gebleven.

DE veranderingen, die zich in de loop der eeuwen hebben voltrokken kunt u het beste zien in de musea, want daar zijn de meeste heel oude stukken terechtgekomen, zoals middeleeuwse en 16-eeuwse en die uit onze gouden eeuw. Zulk vroeg tin zult u nu niet meer gemakkelijk kunnen kopen en zelfs 18-eeuws tin wordt al vrij zeldzaam. Uit de vorige eeuw is er meer in omloop. In die tijd is tin alleen nog in gebruik bij boeren en bij wat men toen noemde 'kleine luyden'. Porcelein, glas en aardewerk worden dan in steeds grotere en goedkopere hoeveelheden gemaakt en tenslotte zien wij ongeveer alle tin promoveren van gebruiks- tot siergoed, dat kostbaarder wordt naarmate de vraag het aanbod gaat overtreffen.

De belangstelling voor antiek tin is steeds groeiende, zodat het moeilijker wordt eraan te voldoen. Er worden thans dan ook veel nieuwe tinnen voorwerpen gebracht, die soms de oude vormen vertonen of die soms enigermate benaderen. Deze stukken hebben wel eens een donkere kleur met een blauwe glans; in dat geval bevatten ze veel lood, hetgeen natuurlijk ook te merken is als men ze in de hand neemt; echt antiek tin is niet zo zwaar. De prijs van deze stukken ligt natuurlijk belangrijk lager dan die van de antieke. Maar de echte antiekliefhebber zal hierdoor toch niet tot kopen worden verlokt.

ANTIEK tin is door de meestal eenvoudige vormen, de milde glans, de ingetogen kleur in elk interieur passend. In kleur en glans is nog wel eens verschil; met nuances van blanke zilverschijn tot een bescheiden glimmend, donker, bruinig grijs. In het eerste geval is het metaal geheel schoon; in het laatste is het bedekt door een verweringslaagje of patien, dat het voorwerp het aspect geeft van waardige, bezonken ouderdom. Het is niet aan te raden de patien, die het werk van eeuwen is, te verwijderen. Wie dit per sé toch wil doen moet liever niet trachten het zelf ter hand te nemen, maar het overlaten aan een vakman. Voor onderhoud van gepatineerde voorwerpen kan men volstaan met af en toe opwrijven met een heel klein beetje witte was.

Voor het overige kan men zijn tin natuurlijk laten 'besterven'. Wil men het blank houden, dan poetsen (vooral niet te vaak) met krijt en olie; ook een heel goed zilverpoetsmiddel kan worden gebruikt. Wie dit toch nog te riskant vindt kan het af en toe afwassen in een sopje van niet-bijtende zeep; chemische wasmiddelen mogen niet gebruikt worden.

Er bestaat ook gelakt tin. Dit kwam in de mode, toen de 18e eeuw voorkeur voor Japans en Chinees lakwerk aan de dag ging leggen. Uit die tijd daterende stukken, van prachtig bestorven kleur, zijn schaars; het merendeel dateert uit de eerste helft van de vorige eeuw. Er werd toen ook veel gelakt blik gemaakt, maar dit zult u zeker niet verwarren met tin.

Er zijn dus, zowel wat de soorten voorwerpen, als wat hun uiterlijk en hun tijd van herkomst betreft, allerlei mogelijkheden, waaruit u maar hebt te kiezen.